

УДК 320

Юстина Карабановіч

Вармінсько-Мазурський Університет, Польща

PROBLEMY ARKTYKI WE WSPÓŁCZESNEJ POLITYCE ŚWIATOWEJ

Науковий керівник: професор Стронський Г. Й.

Arktyka była terenem przez wiele lat niedostępnym i wolnym od wszelkiej ludzkiej ingerencji. Przeprowadzane od drugiej połowy XIX wieku badania naukowe ukazały jak bogate w zasoby naturalne, a przede wszystkim złoża surowców są te tereny. Surowy klimat oraz ciężkie, a niekiedy niemożliwe warunki wydobywania sprawiły, że do XX wieku region był pomijany w polityce państw. Zainteresowanie problematyką Arktyki na forum międzynarodowym nastąpiło dopiero w momencie rozpoczęcia „zimnej wojny” kiedy to zwrócono uwagę na strategiczne położenie regionu. Zarówno przeprowadzane przez państwa działania, jak i wyrządzone szkody spowodowały, że narodziła się idea kooperacji między krajami arktycznymi wysunięta przez rząd Kanady w 1989 roku. Pomimo początkowej niechęci ze strony pozostałych państw arktycznych w 1991 roku doszło do porozumienia, a w 1996 roku utworzono Radę Arktyki – organizację zajmującą się wszystkimi problemami regionu, która funkcjonuje do dziś.

Współcześnie z terenem Arktyki związane jest wiele, wzajemnie powiązanych problemów, które oddziałują nie tylko na sam region ale również na resztę świata. Główny problem Arktyki stanowi zmiana klimatu, która stwarza duże zagrożenie ekologiczne dla regionu oraz jednocześnie sprawia, że współcześnie coraz bardziej możliwe staje się wykorzystanie gospodarcze tych terenów. Topniejące lodowce w Arktyce stwarzają nowe możliwości żeglugi i handlu. Cofający się lód odsłonił tzw. Przejście Północno-Zachodnie umożliwiające podróż z Europy do Japonii krótszą o 7 tys. km niż rejs dookoła Afryki oraz tzw. Przejście Północno-Wschodnie znajdujące się powyżej Syberii. Brak konkretnej regulacji prawnej odnośnie Arktyki oraz ogromne perspektywy rozwoju spowodowały, że w ciągu ostatnich kilku lat nastąpiło nasilenie roszczeń terytorialnych wśród państw arktycznych. Szczególnie zainteresowana terenami Arktyki jest Federacja Rosyjska o czym świadczyło symboliczne umieszczenie na dnie Morza Arktycznego flagi rosyjskiej w 2007 roku. Ogromne korzyści jakie niesie ze sobą możliwość eksploatacji tych obszarów sprawiają, że coraz częściej mówi się o możliwości wybuchu III wojny światowej. Działania rosyjskie w Arktyce w 2007 roku przyczyniły się do nasilenia działań wojskowych w Arktyce kanadyjskiej.

Wzrost znaczenia regionu oraz problemy, które są z nim związane spowodowały, że problematyka Arktyki stanowi obecnie ważny element polityki zagranicznej nie tylko państw arktycznych, ale również Unii Europejskiej. Szybkie tempo topnienia lodowców sprawia, że niezbędna staje się konieczność ostatecznego uregulowania kwestii prawnej regionu, gdyż utrzymanie się obecnej sytuacji w dalszej perspektywie czasowej może spowodować bardzo poważne konsekwencje dla bezpieczeństwa nie tylko tego obszaru, ale i całego świata.